

בס"ד. שיחת ש"פ וילך, שבת שובה, וא"ו תשרי, ה'תשל"ב.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין.

א"ב. ביאור השייכות דפרשת וילך¹ לפרשת נצבים (פרשה אחת המתחלקת לשתיים), שגם בה מודגשת האחדות של כל בניי ("וילך² משה וידבר גוי' אל כל ישראל"³ — הליכה ודיבור א' לכולם⁴, וכן במצות "הקהל⁵ את העם האנשים והנשים והטף גו"⁶) כמו בפ' נצבים ("אתם

יעזבך* (ולכן) לא תירא ולא תחת" — שזוהו ענין של נתינת כח (בלשון של הבטחה) שנוגע לכל אחד ואחת מ ישראל, שהם צאן מרעיתו, שלא להתירא מהעולם, ולפעול הענין ד"לתקן עולם במלכות שד"י", באופן ד"כשאני נכתב אני נקרא" (פסחים נ, סע"א. וש"נ).

(4) אלא שבפועל אי אפשר לילך ולדבר בבת אחת אל כל בניי שהיו מפוזרים במחנה שהשתרע על שלש פרסאות, אבל מצד משה הי' ענין ההליכה והדיבור לכל ישראל בשוה, ללא חילוקים.

(5) פרשתנו לא, יב.

(6) ולא כמו מצות ראי** שיש בה הגבלות, שהחיוב הוא רק לאנשים (טהורים), ואילו הנשים הם רק בדרך טפל, מצד החיוב ש"בעלה משמחה" (ראה גם לח"מ הלי' חגיגה פ"א סה"א), ועאכור"כ הטף שיכולים להשאר בגבולין; משא"כ ב"הקהל", שכולם (כולל גם

(*) וכפי שפירש רש"י (לעיל מיני' (שם, ו), "לא יתן לך רפיון להיות נעוב ממנו", והיינו, שאפילו אם מיהו מתעקש באופן אחר כו', אומרים לו: זאת לא! "לא ירפך ולא יעזבך"! והיינו, שנוטלים ממנו את הבחירה בענין זה, שאינו יכול להיות באופן אחר.

(**) ומ"ש (שם, יא) "בבוא כל ישראל לראות גו" — הרי זה רק כדי לבאר את זמנה של מצות הקהל.

(1) שביום הש"ק קורין (לא רק חלק ממנה, כמו במנחת שבת, שני וחמישי*, אלא) את כולה, ובלשון הכתוב בפרשתנו (לא, כד. שם, ל): "עד תומם".

(2) ריש פרשתנו.

(3) שהרי מאורע זה הי' בסוף ימי חייו של משה, ביום הסתלקותו**, כמ"ש "בן מאה ועשרים שנה אנכי היום", "היום מלאו ימי ושנותי, ביום זה כו'" (ריש פרשתנו ובפרש"י), שאז הוצרך להעביר את ההנהגה ליהושע, כמ"ש (שם, זח) "ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ וגו' וה' גו' הוא יהי עמך לא ירפך ולא

(*) להעיר מחילוקי הדעות בזה — אם כל זמני הקריאה נתקנו ע"י (בזמן) משה (כמשמעות דברי הגמרא בב"ק פב, א. וראה רמב"ם הלי' תפלה רפ"יב ובכס"מ), או שמשם תיקן הקריאה בשבת (בשחרית), ואילו הקריאה בשני וחמישי (ובמנחת שבת) תיקן עזרא (ראה ירושלמי מגילה פ"ד ה"א. מסכת סופרים רפ"י). (** וע"פ המבואר בסידור שער הלי"ג בעומר (דט, סע"ב ואילך) גודל העילוי דיום ההסתלקות, הרי מובן שביום זה הגיע משה לתכלית השלימות שלו; ואז — "וילך משה גוי' אל כל ישראל" — שהמשיך עילוי זה לכאור"א מישראל, עד סוף כל הדורות ("עד היום האחרון" (ספרי ופרש"י ברכה לד, ב)).

נצבים היום כולכם⁷), ויתירה מזה, שהאחדות שבפ' וילך היא באופן נעלה יותר (שהרי "מעלין בקודש"⁸) שלא בערך, כי, האחדות שבפ' נצבים היא כפי ש"אתם נצבים גו' לפני ה' אלקיכם", ש"כולם מתעלים למעלה במקור חוצבם"⁹, ואילו האחדות שפ' וילך היא כפי ש"וילך משה גו' אל כל ישראל" שנמצאים למטה בדרגתם הם¹⁰.

וכמו החילוק בין ר"ה (ששייך לפ' נצבים) ליוהכ"פ (ששייך לפ' וילך)¹¹ — שבר"ה העבודה היא מצד עצם הנשמה כפי שמושרשת בהעצמות (שבחר בנש"י, כמ"ש¹² "יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב¹³ גו'"), שמצד דרגא זו אין מקום לענין של חטא, סליחה וכפרה¹⁴; ואילו

ד"מעלין בקודש" בנוגע לתפילין ש"י וש"ד (ראה שו"ע אדה"ז אר"ח רסמ"ב. וש"נ), שהם בזמן אחד.

(9) לקר"ת ר"פ נצבים.

(10) וכשם שעיקר החידוש בענין האחדות הוא לא רק בשעה שנמצאים בד' אמות של תורה ותפלה, אלא דוקא כשיוצאים לרשות הרבים, ששם ישנה האפשרות ד"הרוצה לטעות כו" (ב"ר פ"ח, ח), ואעפ"כ, הנה לא זו בלבד שאינו טועה, אלא אדרבה כו'.

(11) והרי יום הש"ק זה מחבר ר"ה ויוהכ"פ (עשרת ימי תשובה*) — שהרי שבת הוא "חמדת ימים" (ראה ת"מ חס"ב ע' 383. וש"נ) של כל ימי השבוע, ובו עולים כל ששת הימים שלפנ"ז (כמ"ש (בראשית ב, א) "ויכולו השמים וגו'"), כולל גם ר"ה; ו"מיני מתברכין כולהו יומין" (זח"ב סג, ב. פת, א), כל ששת הימים שלאח"ז, כולל גם יוהכ"פ.

(12) תהלים מז, ה.

(13) "יעקב" דייקא, ולא שם המעלה: "ישראל" ועאכ"כ "ישורון" — כי "יעקב" הוא יו"ד עקב, שזהו ענין ששייך לכאור"א מישראל, וכולם שוים בזה.

(14) ואדרבה: מצד הכתרת הקב"ה למלך

(* שבעצם הם נקודה אחת, אלא שנמשכת ובאה בפרטיות בעשרה ימים — בדוגמת בני"ש כולן מתאימות ואב א' לכולנה" (כמבואר בתניא פל"ב), אלא שנמשכים ובאים בפרטיות בעשר מדריגות, "ראשיכם גו' עד שואב מימך" (ר"פ נצבים).

הטף*) שוים — כיון שזהו ענין שלמעלה מהבנה והשגה, שנפעל ע"י קריאת המלך, שקורא וממשיך מבחי' המלך המרומם לבדו, בחי' התנשאות עצמית.

(7) ר"פ נצבים.

(8) לא רק כשקורין אותה בזמן בפ"ע, אלא גם כשקורין אותה באותו זמן שבו קורין פ' נצבים — כמובן מזה שמצינו הענין

(* ומה שאמרו (פרש"י שם, יב) "הטף למה באו לתת שכר למביאייהם" — הרי זה רק מצד ענין הטעם והשכל שבתורה [נזבה גופא, הרי מבואר בתניא אגה"ק (ס"ט) בענין "טעמי מצות לא נתגלו", ש"גם באיזהו מקומן שנתגלה ונתפרש איזה טעם המובן לנו .. אז זה .. לבדו תכלית הטעם וגבולו, אלא בתוכו מלובש פנימיות ותעלומות חכמה שלמעלה מהשכל וההבנה כו'"], אבל מצד ענין הרצון (שזהו אמיתית ענינה של המצוה — "מצות רצונך") — כולם שוים.

בענין זה נזכר גם הענין ד"פנימיות אבא פנימיות עתיק" (ראה לקו"ת נצבים מט, ד. וש"נ), היינו, שפנימיות עתיק, שמובדל לגמרי מענין החכמה (הבנה והשגה), וגם מענין הרצון, ואפילו מענין התענוג (פנימיות עתיק) — הרי זה פנימיות אבא, פנימיות החכמה — שזהו ענין התורה (כולל גם נגלה דתורה, כמבואר בהמשך עתר"ב (ח"ב פשט"ד)), ולכן הרי זה נמשך לכל אחד מישראל — כמובן מזה שכל אחד מישראל, אפילו מי שלא ידע מאי קאמר, עולה לתורה ומברך ש"נתן לנו את תורתו".

ביוהכ"פ נמשך ומתגלה שרש ועצם הנשמה למטה, במקום ששייך חטאים, וצריך לפעול סליחה וכפרה, ועד שמתירין להתפלל עם העבריינים¹⁵ (ביוהכ"פ דוקא¹⁶, אף שכל תענית צריך שיהיו בה מפורשי ישראל, כשם שבסממני הקטורת יש גם חלבנה, כיון שהעבודה העיקרית דיוהכ"פ היא הקטורת שפועלת האחדות של כל ישראל¹⁷) — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חיי"ט ע' 298 ואילך.

* * *

ג. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה שובה ישראל וגו'.

* * *

ד. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק¹⁸ "מקץ שבע שנים", "בשנה ראשונה של שמיטה שהיא שנה השמינית, ולמה קורא אותה שנת השמיטה, לפי שעדיין שביעית נוהגת בה בקציר של שביעית היוצא למוצאי שביעית",

— דלכאורה, הזמן המתאים להתעוררות על יראת ה' (שזהו טעם ומכוון מצות הקהל) הוא בהתחלת תקופה, ולא בסיומה ("מקץ שבע שנים", לאחרי השבע שנים)?

שאמרו חכמים כל תענית צבור שאין בו מפורשי ישראל אינו תענית, שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סממני הקטורת.¹⁶ ואין לומר שעושים זאת רק בהתחלת השנה — שהרי צום גדלי' הוא לפני יוהכ"פ. ואין לתרץ שזהו לפי שדוקא ביוהכ"פ נמצאים כל בני' בביהכנ"ס, משא"כ בצום גדלי' — שהרי צריך לומר זאת גם בשביל מיעוט מבני', ואפילו נפש אחת מישראל שהוא "עולם מלא" (סנהדרין לו, סע"א (במשנה)).

17 נזכר גם אודות מעלת תפלת הצבור — "שאינ הקב"ה מואס בתפלתן של רבים, שנאמר (איוב לו, ה) הן אל-כביר ולא ימאס" (ברכות ה, רע"א. וראה שו"ע אדה"ז או"ח רסנ"ב. וש"נ).

18 פרשתנו לא, יו"ד.

גזירות וחרמות הקהל", "באגודה אחת" (אגודה אחת אפילו עם אלו שהולכים נגד הקהל), הן הוספת אדה"ז גם לגבי הטור (המור"ל).

— הרי "באור פני מלך חיים" (משלי טז, טו. וראה גם סה"מ עת"ר ע' קח ואילך. המשך תער"ב ח"ג ע' א'שכא. ועוד).

15 בענין זה הדגיש כ"ק אדמו"ר שליט"א גדול הדיוק בלשונו הזהב של רבינו הזקן בשולחנו (כפי שמצינו בכ"מ (ראה גם תו"מ חס"ד ע' 283 הערה 231. וש"נ) שע"י הוספת תיבה כו' שולל קושיא מעיקרא ומבהיר ענין שלם כו') לגבי הטושו"ע, שמאריך* וכתב (שו"ע אדה"ז או"ח רסתר"ט. וש"נ): "נוהגין שקודם שמתפללין מתירים לכל העבריינים, והן העוברים על גזירות וחרמות הקהל .. כדי שנוכל להתפלל** עמהם באגודה אחת***,

(* אף שבדרך כלל כותב רק "תמצית .. טעמי ההלכות" (כלשון הרבנים בני הגאון המחבר בהקדמתו).

(** וכיון שתפלה היא לשון חיבור, הרי הדיוק "להתפלל עמהם" כולל גם להתחבר ולהתאחד עמהם.

(*** להעיר, שהתיבות "והן העוברים על

ולכן מפרש רש"י "בשנה ראשונה של שמיטה", אלא "שהיא שנה השמינית", שבאה לאחרי שנת השמיטה, שבה לא עוסקים בעבודת האדמה, כי אם בלימוד התורה כו', וע"י מצות הקהל ממשיכים את ההתעוררות שהיתה בשנת השמיטה על ששת השנים הבאות שבהם יעסקו בעבודת האדמה, החל מהשנה הראשונה של שמיטה, שיש בה לא רק הזכרון דשנת השמיטה, אלא גם שייכות לשמיטה בפועל —
הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹⁹ בלקו"ש חכ"ד ע' 197 ואילך.

* * *

ה. בנוגע להערות אדמו"ר על הזהר, יש ענין בזהר דפרשת השבוע שבא בהמשך להמדובר במאמר²⁰ (המיוסד על מאמר אדמו"ר מהר"ש משבת שובה תרל"ב²¹ — לפני מאה שנה) בענין "פנים בפנים דבר הוי" עמכם²², שלכן יש בכל אחד מישראל בפנימיותו הענין דד' אותיות שם הוי':

על הפסוק²³ "וידבר משה וגו' את דברי השירה הזאת", איתא בזהר²⁴: "כל אינון מלי דאמר משה, כלהו מתגלפי בשמא דקב"ה (שהרי "כל התורה שמותיו של הקב"ה"²⁵), וכל אינון מלין הוו אתיין וסלקין ונחתין ומתגלפין תמן, וכל מלה ומלה הוה אתיאי קמי משה לאתגלפא על ידוי וקיימא קמי' וכו'", והיינו, שרוחניות האותיות של דבר הוי' התלכשה באותיות התורה שכתב משה.

ומבאר אדמו"ר²⁶: "הד' לשונות (אתיין וסלקין ונחתין ומתגלפין) י"ל לנגד הד' אותיות דשם הוי' . . אתיין, שהוא המשכה ומטי, הוא בי' של שם. סלקין, העלאה ולא מטי, הוא בה' של שם. נחתין הוא ג"כ המשכה, הוא בו' של שם. מתגלפין הוא בה' אחרונה של שם, ששם נחקקו ונגמרו"²⁷.

19) בשילוב שיחות ש"פ נצו"י תש"מ ושמחת ביה"ש תשי"ג.
20) פ"ו (לעיל ע' 22 ואילך).
21) סה"מ תרל"א ח"ב ע' תקס ואילך.
22) ואתחנן ה, ד.
23) סוף פרשתנו.
24) ח"ג פרשתנו רפד, ב.
25) רמב"ן בהקדמתו עה"ת. יונת אלם
פכ"ט. ועד"ז זח"ב פז, א. ובכ"מ.
26) לקוטי לוי"צ לזח"ג פרשתנו ע' תס ואילך.
27) נזכר גם אודות ד' הענינים דרשימה חקיקה חציבה ועשי' (ראה לקו"ת הוספות לויקרא נד, א. ובכ"מ), ושייכותם לספירת המלכות, החל מכמו שהיא בדרגא הכי עליונה (מלכות דא"ס), עד לדרגא הכי תחתונה.

ויש לבאר החילוק בין "אתיין" (ביי) ל"נחתין" (בו) אף ששניהם ענינם המשכה — ש"נחתין" מורה על ההמשכה והירידה לדרגת המטה, כמו "חתין" שהוא מלשון "חות דרגא"²⁸, שזהו ענינה של אות ו', "כי הוי"ו מורה על ההמשכה מלמעלה למטה"²⁹, משא"כ "אתיין", ש"הוא ב'י של שם", אף "שהוא המשכה ומטי", אינו ירידה לדרגת המטה, אלא רק התחלת ההמשכה כו'.

ומוסיף אאמו"ר לבאר עוד כמה דיוקים — "מה שנקרא השירה הזאת, לשון נקבה", וגם "מה שנקט מקודם כלהו מתגלפי בשמא דקב"ה .. ומה שנקט אח"כ הוּו אתיין וסלקין ונחתין ומתגלפין תמן .. ואח"כ כל מלה ומלה הוי אתיין קמי משה לאתגלפא על ידוי וקיימא קמי".

ויש להתעכב על מ"ש ש"סלקין, העלאה ולא מטי, הוא בה' של שם" — דלכאורה איך יתאים זה עם הידוע שבינה (ה' ראשונה) הו"ע ההמשכה והגילוי, כי, החכמה היא באופן של נקודה בלבד, וכשהחכמה באה בבינה הרי זה "נקודה בהיכלא"³⁰, שבאה בגילוי והתפשטות ברוחב ואורך (שהם ג' הקוין שבאות ה') — היכל שלם, כך, שענין הסילוק וההעלאה שייך לחכמה יותר מאשר לבינה?

וכפי שיתבאר לקמן.

*

ו. בהמשך להמדובר אודות אות ה' — הן ה' ראשונה והן ה' אחרונה — הרי ידוע שזהו ענין הנוקבא (אשה), שעל ידה נעשה ענין הגילוי, וכמו בחכמה ובינה, שחכמה היא נקודה בלבד, שבה כלולים אמנם כל הפרטים, אבל הם בהעלם, ואילו בבינה באים הפרטים בגילוי, וכידוע שבינה ציירא ציורים³¹, וע"י התגלות הפרטים מתגלה עומק הענין יותר מאשר בנקודת החכמה.

וכמו בנוגע לאשה בפשטות — כדאיתא בגמרא³² "כתיב³³ אעשה לו עזר, במה אשה עוזרתו לאדם .. אדם מביא חיטין חיטין כוסס (בתמי') .. נמצאת מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו", והיינו, שדוקא האשה

(28) ראה יבמות סג, א. וראה גם תו"מ

סה"מ כסלו ע' סט. וש"נ.

(29) תניא אגה"ת פ"ד (צד, ב).

(30) ראה זח"א ו, רע"א. תקר"ז בהקדמה

(יב, ב). ריש ת"ה (יט, א). תכ"ח (עב, ב).

תניא אגה"ק ס"ה (קז, א). לקר"ת ר"פ ראה

(יח, ב). ובכ"מ.

(31) ראה זהר ח"א כ, ב. ח"ב עג, ב

ואילך. סה"מ תרצ"ב ע' כ. וש"נ.

(32) יבמות שם (ובפרש"י).

(33) בראשית ב, יח.

פועלת שיהיו החטים בצירור הראוי למאכל אדם — "לחם לבב אנוש יסעד"³⁴.

ולכן נקראת האשה "עקרת הבית"³⁵, כיון שבה תלוי כל הנהגת הבית, וכמ"ש³⁶ "חכמת נשים בנתה ביתה", והיינו, שפועלת בנין חדש בבית,

ועוד יותר מאשר הבעל, שכן, אף שזקוקה לפעולת הבעל בענין הפרנסה (נוסף לכך ש"איזו היא אשה כשרה שעושה רצון בעלה"³⁷), הרי הברכה לאדם היא בשביל אשתו, כפי שלמדים³⁸ ממ"ש³⁹ "להניח ברכה אל ביתך" (כמבואר בלקו"ת בסיום וחותרם פרשת וזאת הברכה),

ועד שהאשה עצמה קרוי "בית", כדברי רבי יוסי "מימי לא קריתי לאשתי אשתי .. אלא לאשתי ביתי"⁴⁰, וכמדובר פעם בארוכה⁴¹ גודל המעלה שבזה (שלכן הובא ענין זה בגמרא ביחד עם כמה ענינים של הפלאה שמצינו אצל ר"י) — שר"י ראה מיד באשה את הכוונה והתכלית שבה, וגילה זאת לכולם.

ולכל לראש — בנוגע לילדים (שעז"נ⁴² "אשתך כגפן פורי"), שבזה פועלת האשה יותר מאשר האיש, שהרי דוקא ע"י שהיית טיפת האב תשעה חודשים בבטן האם (כמובא בתניא⁴³) נעשה ציור הולד בשלימות, ועד שכללות מציאותו בתור יהודי תלוי (לא באב, אלא) באם דוקא, שכאשר היא בת ישראל, אזי הילד הוא יהודי⁴⁴; וגם חינוך הילדים, ובפרט בשנותיהם הראשונות, תלוי בעיקר באם דוקא⁴⁵.

ז. וענין זה קשור גם עם המסופר בהפטרת ר"ה אודות אשה בישראל — חנה:

"ויהי איש אחד גו' ושמו אלקנה"⁴⁶ — "אל קנה"⁴⁷, שזוהי מדרגה נעלית ביותר, וכמובן גם מפשטות הסיפור אודותיו: "ועלה האיש ההוא

(34) תהלים קד, טו.	(תו"מ חס"ב ע' 52). וש"נ.
(35) ראה ב"ר פע"א, ב. זח"א קנד, א.	(42) תהלים קכח, ג.
ועוד.	(43) פ"ב.
(36) משלי יד, א.	(44) ראה גם תו"מ חס"ה ע' 207.
(37) תרבא"ר פ"ט. הובא ברמ"א אה"ע	(45) ראה של"ה מד, א. הובא בקונטרס
טוסס"ט.	"חנוך לנער" ס"ע 34 ואילך.
(38) יבמות סב, ב.	(46) שמואל"א בתחלתו.
(39) יחזקאל מד, ל.	(47) ראה סידור (עם דא"ח) קטז, א. וראה
(40) שבת קיח, ב.	גם שיחת ש"פ וילך, ש"ש, וא"ו תשרי
(41) שיחת וא"ו תשרי דאשתקד ס"ב	תשכ"ט ס"ט (תו"מ חנ"ד ע' 46). וש"נ.

(עם כל משפחתו) מעירו מימים ימימה להשתחוות ולזבוח לה' צבאות בשילה⁴⁸, וכדאיתא במדרש⁴⁹ ש"בדרך שהי' עולה בשנה זו, לא הי' עולה בשנה אחרת, כדי להשמיע ישראל ויעשו כמותו".

וממשיך בכתוב⁵⁰: "ולו שתי נשים שם האחת חנה ושם השנית פנינה ויהי לפנינה ילדים ולחנה אין ילדים", ואע"פ שאלקנה אמר לה "הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים"⁵¹, מ"מ, "והיא מרת נפש ותתפלל על ה' ובכה תבכה גו"⁵², והבטיחה שאם תלד בן — "ונתתיו לה' כל ימי חייו"⁵³, וסיום הסיפור: "ותהר חנה ותלד בן ותקרא את שמו שמואל"⁵⁴, ו"כאשר גמלתו" — "ותביאהו בית ה' שילה"⁵⁵, באופן ש"השאילתיהו לה' כל הימים אשר הי' הוא שאול לה"⁵⁶.

כלומר: אע"פ שחנה היתה זקוקה לאלקנה בעלה לעלות עמו לשילה ולאכול מהקרבתו וכו' (וכאשר לא עלתה, הוצרכה לבקש ממנו רשות וכו') — הנה דוקא היא זו שרצתה והתפללה ופעלה שנולד בנה שמואל, שכל ימי חייו הי' "שאול לה" ב"בית ה' שילה".

ולא עוד אלא שפעלה גם הענין ד"רבת בנים אומללה" (לשון כריתה)⁵⁷ — שאין הכוונה לענין של כריתה כפשוטו (שהרי ח"ו לומר שחנה ניצלה את נבואתה על ענין כזה, ובפרט שמדובר אודות בניו של אלקנה), אלא שכרתה אותם ממעמדם ומצבם כפי שהיו אצל פנינה, והביאה אותם לקדושה.

והענין בזה — כמדובר פעם בארוכה⁵⁸ על יסוד תורת הבעש"ט⁵⁹ אודות החילוק בין פנינה לחנה:

"פנינה"⁶⁰ — הוא מלשון פנינים, אבנים טובות, שהם יקרים יותר אפילו מזהב (שהוא הכי יקר בין ג' הענינים ד"זהב וכסף ונחושת"⁶¹), כפי שרואים במוחש, ולכן נאמר בנוגע לשבח ויוקר התורה: "יקרה היא (יותר) מפנינים"⁶².

(57) שם ב, ה (ובמצודות).

(58) ראה גם שיחת וא"ו תשרי תשכ"ז ס"ז (תו"מ חמ"ח ס"ע 50 ואילך). שם חנ"ד ס"ע 64 ואילך. וש"נ.

(59) ראה כש"ט בהוספות סמ"ד. וש"נ.

(60) ראה גם תו"מ חל"ח ס"ע 113 ואילך. וש"נ.

(61) ר"פ תרומה.

(62) משלי ג, טו.

(48) שם, ג.

(49) מדרש שמואל פ"א. הובא בפרש"י

ורד"ק עה"פ.

(50) שם, ב.

(51) שם, ח.

(52) שם, יו"ד.

(53) שם, יא.

(54) שם, כ.

(55) שם, כד.

(56) שם, כח.

ועז"נ "ויהי לפנינה ילדים ולחנה אין ילדים": יש יותר יהודים שמונחים בעניני העולם ("פנינים") מאשר יהודים שמונחים בעניני קדושה בלבד; יש כל כך הרבה ילדי ישראל, כן ירבו, אבל, מספר הילדים שלומדים בישיבות הוא שלא בערך לגבי המספר שהי' צריך להיות (ואין להאריך בזה בעמדנו בעשי"ת).

הילדים של פנינה הם אמנם ילדים יהודיים ("אידישע קינדער") — כשם שפנינה היתה בת ישראל כשרה, שהרי היתה אשתו של אלקנה, ובפרט ע"פ דברי הגמרא⁶³ שאפילו בשעה ש"כעסטה צרתה"⁶⁴, הנה "לשם שמים נתכוונה", ובמילא היו לה ילדים כשרים, אבל אעפ"כ, נמצאים הם במעמד ומצב שמונחים בעניני העולם — "פנינים", שהם אמנם דברים יקרים ועדינים, אבל הם עניני העולם; ואף שמשתמשים בהם עבור ענינים טובים, ועד לענין הצדקה ש"שקולה כנגד כל המצוות"⁶⁵ — הנה חנה, ששמה מורה על ענין התחינה לה' ונשיאת חן בעיני ה'⁶⁶, לא מסתפקת בכך, אלא רצונה שיהיו לה ילדים שכל ימי חייהם יעסקו בלימוד התורה ב"בית ה' שילה".

וכטבע ההורים, ובפרט האמא — שרוצים עבור ילדיהם את הטוב ביותר⁶⁶, ולכן רצתה חנה בן שכל ימי חייו יהי' "שואל לה'", שירצה לעסוק בתורה; אלא שלאח"ז יכול להיות שמצד נשמתו תפקידו להיות בעל-עסק, ואז נעשה בעל עסק ונותן צדקה, אבל מהו הרצון והחשק והתענוג שלו — לא בעניני העולם, אלא להיות ב"בית ה' שילה", באופן ד"שבתי בבית ה' כל ימי חיי"⁶⁷.

וברור הדבר שחנה פעלה זאת — דכיון שמצות-עשה שכאשר יש ליהודי בקשה מסויימת עליו לבקש ולהתפלל לה'⁶⁸, בודאי לא נשאר הקב"ה "בעל חוב", וממלא את בקשתו — שנולד בנה שמואל, ככל ההפלאות שנאמרו עליו, שהי' "ראש למושחים"⁶⁹, והי' "שקול כנגד משה ואהרן"⁷⁰.

ולא עוד אלא שפעלה גם בנוגע לילדים של פנינה — "רבת בנים אומללה" — שגם הם יעזבו את עניני העולם ויהיו מונחים רק בעניני קדושה; ובאופן כזה צריכה להתנהג כל אשה ובת בישראל — לא רק בנוגע לילדים שלה, אלא לפעול זאת בכל סביבתה.

68 ראה רמב"ם הל' תפלה בתחלתן.

63 ב"ב טז, א.

69 פתיחתא דאסת"ר יו"ד.

64 שמואל-א שם, ו.

70 ברכות לא, ב. תנחומא קרח ה.

65 ב"ב ט, א. וראה תניא פל"ז (מח, ב).

פרש"י קרח טז, ז.

66 ראה גם תר"מ חע"ו ע' 266. וש"נ.

67 תהלים כז, ד.

ח. וסיפור זה קורין בהפטרות יום א' של ראש השנה:

כאשר צריכים לפעול הענין ד"יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה"⁷¹, ולכן "ידבר עמים תחתנו גו"⁷¹ (ככל פרטי הענינים שבמזמור שאומרים לפני תקיעת שופר) — מראים להקב"ה את מעלתם של בני": ראה מי הם בני"... שמבלי הבט על כך שיש להם את כל הענינים, ילדים דתיים וכו', מבקשים הם מהקב"ה דבר אחד — שהילדים יוכלו להיות במעמד ומצב ש"כל הימים .. הוא שואל לה"⁷², שבמשך כל ימי חייהם ישבו ב"בית ה'" ויעסקו בלימוד התורה! — "אָט דאָס איז אַ איד" ...!

[ולהעיר, שגם מי שעדיין אינו במעמד ומצב כזה — הרי זה רק לפי שעה, ורק בחיצוניות כו', אבל מהו רצונו האמיתי⁷² — שיוכל לשבת וללמוד תורה].

ועי"ז פועלים אצל הקב"ה הענין ד"יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה".

ט. ולכן: אלו ששואלים "מיהו יהודי", וטוענים שאפשר לומר על גוי שהוא יהודי — הרי זה לא רק נגד ענין פרטי בתומ"צ, ענין פרטי אצל בני" או ענין פרטי אצל גוים, להבדיל, אלא הם הולכים נגד כל היסוד של "המבדיל .. בין ישראל לעמים"⁷³, שהחילוק ביניהם הוא בכל המהות והמציאות: יהודי — יהי' מי שיהי' — כל מהותו ועצמותו הו"ע התורה, משא"כ גוי כו'.

וכמדובר⁷⁴ אודות דברי רבינו הזקן במהדורא קמא של אגה"ת⁷⁵, ש"יש להבחין במה נפלינו אנחנו עמו בני" מכל העם אוה"ע עכו"ם, שאפילו חסידיהם .. חסיד אומות העולם נקרא, ולא נעקר שם אוה"ע ממנו, עם היותו נקרא חסיד [כמ"ש הרמב"ם⁷⁶ "כל המקבל שבע מצות ונזהר לעשותן ("מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן") הרי זה מחסידי אומות העולם"], ובאחינו בני" הוא להיפך, שאפילו הוא רשע ואת פושעים נמנה, בשם ישראל יכונה, פושעי ישראל" (ובפרט ע"פ דברי הגמרא בסוף מסכת חגיגה: "אפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון").

74 שיחת כ"ף מנ"א דאשתקד סי"ח

71 שם, ד.

(תו"מ חס"ה ס"ע 89 ואילך). וש"נ.

72 ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

75 קה"ת תשמ"ב — ע' תקו ואילך.

73 נוסח "הבדלה".

76 הל' מלכים ספ"ח.

וזוהו כל היסוד של "המבדיל" .. בין ישראל לעמים", שבנ"י הם מובדלים לגמרי מכל העמים.

אלא שכאשר ישנו ענין של גיור כדבעי, אזי נעשה "ברי' חדשה", ונכלל עם כל בני, כמ"ש "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם", ומונה כל פרטי המדרגות שבבני ישראל, כולל גם "גרך אשר בקרב מחניך", וכפירוש רש"י: "מלמד שבאו כנעניים להתגייר בימי משה", ומשה רבינו קיבל אותם, אף שהכנעניים הם הכי פחותים מכל האומות⁷⁷. ובהקדים:

מצינו בגמרא⁷⁸ ש"לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה", "בימי דוד, שמא מן הפחד חזרו, ובימי שלמה, שמא בשביל המלכות והטובה והגדולה שהיו בה ישראל חזרו כו"⁷⁹. ולכאורה, כיון שגם בימי משה היו ישראל במעמד ומצב של טובה וגדולה, שהי' להם "לחם מן השמים", ומים מבארה של מרים, וענני הכבוד שהלכו עמהם וכו"⁸⁰ — איך קבלו גרים בימי משה? — ואכן מצינו שיש מפרשים⁸¹ שמשה רבינו לא קיבל אותם.

אבל, כבר דובר פעם בארוכה⁸² שאי אפשר לומר כן — שהרי מפורש בקרא⁸³ "לעברך בברית ה' אלקיך וגו' למען הקים אותך היום לו לעם וגו'", וקאי על כל הסוגים שנימנו לעיל, מ"ראשיכם" עד "שואב מימך" כולל "גרך אשר בקרב מחניך", ועכצ"ל שקיבלם משה, כיון שנתגיריו ע"פ תורה ונעשו יהודים אמיתיים, ולכן יכולים לומר עליהם "אתם נצבים היום כולכם", יחד עם כל בני, ובלשון רבינו הזקן⁹: "לאחדים כאחד".

— אמנם אי אפשר למנות גר לכהן גדול⁸⁴, אבל בנוגע לענין ד"לעברך בברית ה' אלקיך", שוים הגרים לכל בני.

אבל לולי ענין הגיור — יש תהום שמבדילה לגמרי בין גוים לבנ"י, באופן שאין שייכות ביניהם כלל; כך הוא עכשיו, וכך יהי' גם לעתיד לבוא, אפילו לאחר קיום היעוד⁸⁵ "אז אהפוך אל עמים גו' לעבדו

(82) שיחת ש"פ נצו"י תשכ"ט סי"ב
(תו"מ חנ"ז ע' 344 ואילך). וש"נ.

(83) שם, יא"ב.

(84) ראה שבת לא, א.

(85) צפני"ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים
ספ"א.

(77) תו"כ ופרש"י אחרי יח, ג.

(78) יבמות ער, סע"א.

(79) רמב"ם הל' איסור"ב פי"ג הט"ו.

(80) ראה תענית ט, א.

(81) ראה רא"ם ושפ"ח ופרש"י נצבים

כט, יו"ד.

שכם אחד". — אמנם "שכם אחד", אבל, גוים בפני עצמם, ובנ"י בפני עצמם.

י. ונחזור לעניננו — בנוגע למעלת נשי ישראל, שכל אחת מהן היא עקרת הבית, שבה תלוי כללות הנהגת הבית, ועי"ז נעשה כללות הענין ד"אתם נצבים היום" — ש"נצבים" מורה על ענין התוקף⁸⁶, ובאופן שענין זה נאמר (לא בלשון ציווי או בקשה, אלא) בלשון הוה, היינו, שכן היא המציאות!

ועד שזוכים לביאת בן דוד — כאשר "יכלו כל נשמות שבגוף"⁸⁷, שגם ענין זה תלוי באשה, עי"ז שמתברכת ב"זרע אנשים"⁸⁸, כפי שחנה ביקשה ופעלה כו', ובאופן שפועלת על כל ילדי ישראל שבסביבתה.

וכך מעמידים בנים ובני בנים עוסקים בתומ"צ, "צבאות ה"⁸⁸, שיוצאים לקבל פני משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

יא. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר:

אע"פ שאות ה' של שם הוי', בינה, ענינה אורך ורוחב כו', ועד שבאה באופן של היכל כו', שזהו ענין של המשכה (ולא סילוק), מ"מ, אין זה בסתירה לכך ש"סלקין .. הוא בה' של שם", כי, כדי שתוכל להיות מציאות הבינה, בהכרח שיהי' תחילה סילוק אור החכמה⁸⁹, וכל זמן שמאיר נקודת החכמה, לא יכולה להיות מציאות הבינה, דכיון שמצד חכמה נרגש הענין ש"הוא לבדו הוא ואין זולתו" (כפי שמבאר רבינו הזקן בהגהה בתניא⁹⁰ בשם מורו בענין התלבשות אוא"ס בספירת החכמה⁹¹ — כמ"ש⁹² "הוי' בחכמה (ועי"ז) יסד ארץ"), הרי אין נתינת מקום למציאות הבינה, ורק לאחרי הסתלקות אור החכמה נעשה נתינת מקום למציאות הבינה.

אבל מובן שאין זה ענין של סילוק והסתלקות לגמרי — שהרי המכוון הוא שאור החכמה יומשך בבינה, ולא עוד אלא שההמשכה היא באופן של "נקודה בהיכלא"³⁰, והיינו, שנקודת החכמה צריכה להיות

(86) ראה אוה"ת נצבים ע' א'קצח ואילך. (91) וכמו בא"ק (בריאה דכללות) —
 (87) יבמות סב, סע"א. וש"נ.
 (88) בא יב, מא.
 (89) ראה סה"מ תרס"ג ח"ב ע' קפח. שם (ס"ע רטו). וש"נ.
 (92) משלי ג, יט. וראה אוה"ת מג"א ע' קלד.

בתמידות בבינה, כדי לשמור התפשטות והתרחבות הבינה, שלא ילך בדרך עקלתון כו', שזהו ענין "וחכם בבינה"⁹³; אלא סדר המשכה הוא באופן שצריך להתעלם ולהסתלק תחילה. ומה גם שהסילוק גופא מורה שיש לו שייכות להמקום שממנו מסתלק, דאל"כ, לא שייך לומר שמסתלק משם, אלא שהשייכות היא באופן של סילוק.

ויש לומר, שזהו ע"ד הלשון (המובא בהמשך באתי לגני⁹⁴) "אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין"⁹⁵, שזוהי המשכה נעלית ביותר — אור הסוכ"ע שאופן המשכתו הוא בכל העולמות בשוה, שלכן נקרא בלשון "אסתלק"⁹⁶.

יב. וממשיך אאמור"ר שד' לשונות הנ"ל "הוא ע"ד כמו עקודים שהוא . . בד' בחינות אלו", ומ"ש אח"כ "כל מלה ומלה הוה אתיא קמי' משה לאתגלפא על ידו וקיימא קמי'", זהו "מה שנמשך אח"כ מעקודים לבחי' נקודים, ששם נתגלו עשר כלים, זהו שאמר כל מלה ומלה, היינו כל מלה ומלה בפ"ע, לא כמו בעקודים ששם כולם בכלי אחד, שלכן נקט כלהו, וכל אינון מלין, משא"כ בנקודים הוא כל מלה ומלה בפ"ע".

ויש לקשר ענין זה עם מ"שי "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם" — שזהו בדוגמת ענין העקודים, שכולם בכלי אחד; ולאח"ז "פרט הכתוב עשר מדרגות"⁹⁷, "ראשיכם וגו' עד שואב מימין" — שזהו בדוגמת ענין הנקודים, ששם נתגלו עשר כלים.

אמנם, ההתכללות שבפ' נצבים היא מצד שרשם למעלה (כנ"ל ס"א); ולאח"ז באה ההתכללות שבפ' וילך שהיא באופן נעלה יותר — שגם כפי שנמצאים במקומם באופן של התחלקות, עשר מדרגות, ועד לריבוי גדול "אשר לא יספר מרוב"⁹⁷, הרי הם מתאחדים ומתכללים כולם ביחד, שזהו ע"ד בחי' ברודים (עולם האצילות), ששם מתכללים כל הנקודות שבבחי' הנקודים.

ואחדות זו נפעלת ע"י משה רבינו — שזהו מש"נ בפ' וילך: "וידבר משה וגו'", "כל מלה ומלה הוה אתיאי קמי משה לאתגלפא על ידו", שזהו"ע התורה, וכמו במ"ת, שאז נמשך הענין ד"אנכי הוי' אלקיך"⁹⁸ בכל אחד מישראל, "שיהי' בחי' שם הוי' מאיר ומתגלה כך כל

96 ראה תו"א ויקהל פט, ד. הובא בסה"מ שם בהערה. ועוד.

97 וישלח לב, יג.

98 יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

93 ספר יצירה פ"א מ"ד. וראה סה"מ תרנ"ט ס"ע עג. וש"נ.

94 סה"מ תשי" ע' 111 ואילך.

95 ראה זח"ב סז, ב. קפד, א. קכח, ב. הובא בתניא פכ"ז. לקר"ת ר"פ פקודי. ובכ"מ.

כך עד שיהא נקרא על שמך להיות אלקיך כו" 99, שעי"ז נעשה ענין האחדות וההתכללות, ועד שהענין ד"וידבר משה גו" — כשהי' בתכלית השלימות, כאשר "מלאו ימי ושנותי" — הוא באופן נעלה יותר מכמו במ"ת.

* * *

יג. בהמשך להמדובר לעיל (ס"ד) בפירוש רש"י בנוגע ל"הקהל", הנה ע"פ פתגם רבינו הזקן¹⁰⁰ שצריכים לחיות עם הזמן, ללמוד הוראה מפרשת השבוע בנוגע למאורעות שמתרחשים באותו זמן, יש לעורר על ענין הקשור עם "הקהל":

עומדים אנו בסמיכות ליוהכ"פ, שאז באים כל בני לביהכנ"ס, ועומדים בתנועה של התעוררות כו' [וכמ"ש אדמו"ר האמצעי¹⁰¹ שבנעילה דיוהכ"פ הנה אפילו קל שבקלים מתעורר ובוכה כו'] — שזהו הענין ד"הקהל" היותר גדול.

ומוכן, שיש לנצל זמן זה באופן המתאים למטרה שבגללה באים יהודים לביהכנ"ס, ובלשון הכתוב בנוגע להקהל⁵: "למען ישמעו ולמען ילמדו .. את כל דברי התורה הזאת"; לא כדי לשמוע דברים שמישהו אומר על דעת עצמו, אלא לשמוע "אלה הדברים אשר דבר משה"¹⁰², עליו אמרו¹⁰³ ש"שכינה מדברת מתוך גרונו", כך, שכל דבר שאומר משה, הרי זה דבר ה', כפי שבא באופן ד"באר היטב"¹⁰⁴.

ולכן יש להתריע על ענין בלתי-רצוי חדש ("א נייע ווילדקייט") [שהרי לדאבוננו מתחדשים מזמן לזמן ענינים בלתי-רצויים ("ווילדקייטן") באופן ש"אין יום שאין כו' מרובה כו' משל חבירו"¹⁰⁵] — שהציעו שבעיצומו של יוהכ"פ יצאו מביהכנ"ס למשך זמן¹⁰⁶.

ובכן: אף שכוונתם רצוי, הרי זה דבר מושלל ("ניט אויסגעהאָלטן") לגמרי, כי, נוסף לכך שדבר זה יכול לגרום מכשול בנוגע לטלטול טליתות ומחזורים וכו', הנה אפילו אם יכולים למנוע זאת, הרי עצם הדבר הוא מושלל לגמרי — דבר חדש שלא הי' כמוהו מעולם,

(99) לקו"ת ר"פ ראה.

(100) סה"ש תשי"ב ע' 29 ואילך (נעתק ב"היום יום" ב חשון).

(101) ראה מאמרי אדהאמ"צ קונטרסים ע' קנ. וש"נ.

(102) ר"פ דברים.

(103) נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1087.

(104) תבוא כו, ח.

(105) סוטה בסופה (מח, א. מט, א).

(106) הכוונה היא להצעת "מועצת בתי

הכנסת של אמריקה", שבמהלך יוהכ"פ יצאו יהודים מחוץ לבתי-כנסיות לאות הבעת

הזדהות עם יהודי ברית-המועצות (המור"ל).

— וכפי שהם אומרים בעצמם שזהו דבר שלא הי' מעולם, אלא שרוצים להלביש זאת ב"איצטלא" של יראת שמים, ואומרים שיש להם "הסכמות" מכו"כ רבנים —

וכידוע דברי החתם-סופר¹⁰⁷ שכל דבר שהוא חדש הרי זה אסור; "חדש אסור מן התורה!"

ולהעיר: בעשי"ת צריכים אמנם להזהר שלא לומר דבר בלתי-רצוי על בני"י, אבל, בהכרח לומר את הדברים הנ"ל, בגלל הצורך לפרסם בכל מקום (לא רק בניו יורק, אלא גם בערי השדה, בכל מקום) שידו מגעת, שזהו ענין שחייבים לבטלו!

יוהכ"פ הוא זמן שיהודים באים לביהכנ"ס, ויש לנצל זמן זה להתעוררות בעניני תורה ויראת שמים. ומובן, שככל שנמצאים יותר בביהכנ"ס, נעשית ההתעוררות גדולה יותר. ולכן, גם את זמן ההפסקה — צריך לנצל לאמירת אותיות התפלה, אמירת תהלים ולימוד התורה, באופן הראוי למעלת היום — שאין השטן מקטרג בו¹⁰⁸, וכל בני"י נמצאים בביהכנ"ס, במעמד ומצב שאינם שייכים לענין של חטא וכו',

וכך באים לסיומו של יוהכ"פ שבו מכריזים "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד"¹⁰⁹, שמורה על הביטול של ז' הרקיעים הארץ וד' רוחות העולם לאלופו של עולם¹¹⁰, ואח"כ מכריזים ז"פ "הוי' הוא האלקים",

— כב' הפירושים שבזה¹¹¹: (א) שבחי' הוי' נמשך גם בבחי' אלקים, והיינו, שיהי' נרגש שכל ענין הכח ("אלקים" מלשון כח) נמשך משם הוי', (ב) שנמשכת מדריגה נעלית יותר שלגבה נחשב שם הוי' כמו שם אלקים שהוא רק מגן ונרתק לשם הוי' —

ועד להכרזה: "לשנה הבאה בירושלים"¹¹².

* * *

יד. בנוגע ל"יינה של תורה" שבפירוש רש"י:

כללות הענין דשנת השמיטה מורה על המעמד ומצב דלעתיד לבוא, לאחרי סיום וגמר העבודה במשך "שית אלפי שנין דהוי עלמא"¹¹³.

(107) ראה שו"ת שלו אור"ח סוסכ"ח. (111) ראה לקו"ת דרושי ש"ש סה, סע"ג ועוד. וראה גם לקו"ש חכ"ה ס"ע 376 ואילך. ואילך.

(108) ראה יומא כ, רע"א. וש"נ.

(109) ואתחנן ו, ד.

(113) ר"ה לא, א. וש"נ.

(110) ראה לקו"ש ח"א ע' 11. וש"נ.

אמנם, גם בהתחלת שנה ראשונה של שמיטה, בהתחלת העבודה, צריכים להיות חדורים במעמד ומצב של סיום וגמר העבודה, שזהו תוכן הענין ד"הקהל" שלאחרי שנת השמיטה.

והחילוק ביניהם — שבשנת השמיטה נמצאים במעמד ומצב שלמעלה מהעולם, ואילו החידוש ד"הקהל" הוא שגם בעולם (שנה ראשונה של שמיטה) נרגש המעמד ומצב שלמעלה מהעולם ("בבוא כל ישראל .. ליראה את ה'") — ע"ד משנת"ל (ס"א) בנוגע לענין האחדות שבפרשיות נצבים וילך, שהאחדות שבפ' נצבים היא כפי שבנ"י נמצאים בשרשם למעלה, ואילו האחדות שבפ' וילך היא כפי שבנ"י נמצאים במקומם למטה.

אך עדיין נשאלת השאלה: איך יכולים להיות ב' הענינים בבת אחת — שגם נמצאים בעולם, וגם עומדים במעמד ומצב שלמעלה מהעולם? ועל זה מוסיף רש"י, שאין זו רק "שנה ראשונה של שמיטה", אלא "היא שנה שמינית", היינו, שהאפשרות לכך ש"בשנה ראשונה של שמיטה" יהי' מעמד ומצב כמו שמיטה, היא, בגלל שכבר היתה לפנ"ז שנת השמיטה בשלימותה, וזוהי הנתינת כח שיהי' נקל יותר לפעול מעמד ומצב כזה גם "בשנה ראשונה של שמיטה", להיותה גם "שנה השמינית" (וע"ד שכללות העבודה עתה היא בנקל יותר, לפי שמלכתחילה האירו כבר האורות דתהו).

ועד"ז בנוגע לכללות העבודה בזמן החורבן והגלות, שמלכתחילה נתן הקב"ה את הכחות הדרושים לעבודת בנ"י ומילוי בקשותיהם כו' עד לביאת המשיח, שזהו כללות הענין ד"אתם נצבים היום וגו'", שע"ז יש בכחם של בנ"י לפעול כל עניני העבודה באופן ד"דידן נצח"¹¹⁴.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א ניגן בעצמו הניגון "צמאה לך נפשי". ואח"כ התחיל לנגן הניגון "בני היכלא".

אח"כ נתן את המזונות להרב משה הכהן דובינסקי (עבור ה"מלוה מלכה").

הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה, ואח"כ התחיל לנגן הניגון "הושיעה את עמך".]